

Handwritten mark

Onsdagen den 21 september 1966

Hur beter det?

Svenska språkvårdsnämnden i Finland upprätthåller en språklig rådgivning per telefon. Rådgivare är nämndens sekreterare, mag. Eva Stenius, Lomgränd 4, Helsingfors 20, tel. 67 91 70 (vardagar kl 13—15, utom lördagar).

Nämnden anser att en del av de frågor som ställs kan vara av intresse även för andra än frågeställaren och har därför tagit kontakt med tidningspressen. I denna spalt i Vbl. kommer frågor som varit aktuella vid rådgivningen att behandlas, ibland också andra språkliga spörsmål som kan vara av intresse. Spalten kommer att införas två gånger i månaden.

Om någon av Vbl:s läsare vill ställa frågor i språkliga ting, ber jag honom eller henne vända sig till Språkvårdsnämndens sekreterare.

Här några frågor som nyligen behandlats:

1) Heter det bevis på någät eller bevis för någät? Det beror på uttryckets innebörd. Å ena sidan säger man: ett bevis för hans påstående, bevis för Guds existens, ett bevis för den anklagades oskuld. I sådana fall betyder bevis »ett skäl för sanningen av någonting». Å andra sidan heter det: ett bevis på sympati, röna bevis på någons tillgivenhet, ett bevis på någons goda smak. Det är då inte fråga om någon intellektuell bevisföring, utan bevis åsyftar ett slags »symtom» på en känsla eller en egenskap.

2) Vad är det för skillnad mellan orden skift och skifte? Av dessa två ord har skift van-

ligen en mycket bestämd betydelse. Det betyder »arbetsomgång»: arbeta i skift, fabriken arbetar nu med nattskift. Skifte har flera betydelser, t.ex. jordlott (ägorna ligger i ett enda skifte), fördelning (skifte förrättas av lantmätaren), period (alla livets skiften). Men: de båda orden kan inte utbytas mot varandra i något sammanhang.

En följd av det ovanstående är att det heter skiftarbete, men skiftesförrättning, skifteslag.

3) Bör det heta på Island eller i Island?

Vid namn på mindre öar brukas i svenska normalt på: på Granskär osv. Vid namn på större områden, t.ex. socknar och länder, användes lika naturligt i: i Korsholm, i Frankrike. Nu händer det ibland, att ett område är både en kommun och en ö, t.ex. Replot; då kan tvekan uppstå om valet mellan i och på. Både i Replot och på Replot är möjliga. Det speciella fallet på eller i Island ligger anorlunda till. Enligt vanlig svensk språkkänsla heter det på Island, men islänningarna själva säger gärna i, och det har lett till att man på svenska stundom har i Island. Då framträder Island som en politisk enhet. — Ett egenartat fall är Irland och Nordirland. Vanligen heter det på Irland, både om ön och den irländska republiken. Däremot alltid i Nordirland, om man avser den del; som politiskt hör samman med Storbritannien.

CARL-ERIC THORS